

Ochotnický spolek ŽUMPA, Nučice

Sex

Při první zkoušce jsme se domluvili na premiéře

Inscenace *Sex* v produkci Ochotnického spolku Žumpa z Nučic zaplnila dvakrát hronovskou Sokolovnu do posledního místa. Po poslední replice někteří diváci odešli, jiní se spolu s herci pustili do polévky, která voněla téměř celé představení, a já poprosil režiséra Jaroslava Kodeše o krátký rozhovor o inscenaci.

Proč jste si vybrali právě Kohoutovu hru? Je stále aktuální?

Prvním impulsem byla skutečnost, že ji přinesla dramaturgyně. Někjaký vztah he hře tedy měla právě ona. Když mi text dala přečíst, jednoznačně jsem zjistil, že je aktuální. Především v tom, že se stále jenom žvaní a žvaní. Nikdo nedělá žádné činy. Například téma důchodová reforma omíláme již tolik let a stále se do ní nikdo nepustil. Není to vlastně i o tom? Udělat konečně nějaký čin se odhodlá málokdo. Ve hře její aktéři celou dobu jen žvaní a nic nedokážou.

Je to rys české povahy?

Je to český rys. Rozhodně. Hra je tím aktuální pořád. Pavel Kohout to sice tehdy napsal na svou dobu, ale lidská povaha v Čechách se od té doby příliš nezměnila.

Zvláštní je, že se na inscenaci podílí hned několik divadelních souborů. Jak k tomu došlo?

Věděl jsem, že v Rádobydivadle Klapý nedám dohromady šest chlapů, u Máje také ne a ani u Nučické Žumpe. Loni jsme si během festivalu povídali na Volyni a já jsem nadhodil, že mám připravený docela fajnový kousek. Jestli by do toho nechtěli jít. Postupně jsem oslovil celou šestici a oni mi na to kývli.

Jak jste se scházeli? V Nučicích?

Produkčně to vzala pod sebe Žumpa. Dost často se setkávám s tím, že lidé chtějí hrát divadlo, ale nechtějí tomu nic obětovat. To u inscenace *Sex* nenastalo. Na první zkoušce jsme se domluvili na všech zkouškách až do premiéry. Na každou zkoušku si protagonisty připravili určité penzum textu a uměli jej.

Šest dizošů s cibulkou

Schnat dnes šestici tak nějak věkově podobných herců ve středním věku (což z divadelního hlediska zahrnuje dle mého soudu vlastně všechny, kteří nevypadají jako teenager) je docela umění. Najít pro ně drama o šesti mužských postavách už se pak může zdát rozhodně jako problém menší. Jenže najít českou hru žijícího autora, která ještě nikdy neměla plnohodnotné jevištní uvedení, a dát dohromady onu šestici středáků dohromady v takové souhře, že člověka ani nenapadne, že jsou téměř každý z jiného souboru, tak to už je skutečně dramaturgicko-režijní majstrštyk. A ten se právě podařil dramaturgyni Petře Richter Kohoutové s režisérem Jaroslavem Kodešem při realizaci inscenace hry Pavla Kohouta *Sex*.

Příběh šesti disidentů partyzánsky zakopaných v zemlance v pražské Stromovce plánujících teroristický útok na vlakovou soupravu nad hrncem podivné gurmánské speciality jménem furniklovice je autorem žánrově zařazen jako dramolet(a) a byl napsán v létě 1976, půl roku předtím, než reálné předobrazy postav (Hávla, Kohouta, Klímy, Vaculíka, Klimenta a Kosíka) společně založily Chartu 77. Stylově by se dala zařadit mezi hry, které nazýváme termínem vaňkovky, a autor ji koncipoval jako poctu svým tehdejšími kamarádům (z kterých je mimo něj naživu již jen o tři roky mladší Ivan Klíma). Tyto okolnosti jsou pro čtení Kodešovy inscenace svým způsobem nepodstatné, neboť má vlastně dvojí možné publikum: těch pár poučených chytrolínů, kteří se baví vzájemnými narážkami postav na reálný život a zážitky z disentu, a pak úplně všechny, kteří jednoduše sledují partu nesnesitelných nemotorných intelektuálů, kteří se nejsou schopni dohrbat k žádnému po-

řádnému činu a místo toho jen zbaběle klábosí a opíjejí se.

Děj se ze stísněného prostoru zemlanky nikam nepřesune (to nebývá v rámci jednoaktovky ani běžné), pouze do ní postavy postupně přibývají a atmosféra tak houstne nejen dýmem ze Sašových doutníků a vůní Vaškovy smažené cibulky, ale i neustálým osočováním se navzájem. Tuhle houstnoucí atmosféru se hercům podařilo vytvořit s neuvěřitelnou lehkostí a přesností. Každý jeden z týmu ví, kdy má udělat tu správnou pauzu, vrhnout nenávidný pohled nebo popíchnout jiného tou správně zacílenou replikou. Jsou také věrně charakterizováni vnějškově, kostýmem (ve výpravě Gabriely Pojerové), ale i osobitým hereckým projevem, kterým se (díky bohu!) nesnaží reálně osobnosti, jež představují, napodobovat. Výměna názorů je navíc napínavá a vzhledem k tomu, že hru nejspíš málokdo četl (vyšla knižně již několikrát), dokáží herci udržet diváckou pozornost i přes svoji úpornou snahu diverzní akci donekonečna spikleckým okecáváním odkládat.

A k tomu všemu to ještě není jenom bezuzdná sranda. Režisér se sice nesnaží o nějakou aktualizaci, ostatně to není v kontextu této hry ani možné, ale nechává velmi dobře (a tím myslím mrazivě) vynízt okolnosti vnějšího – totalitního – světa, který partičku utlačuje. A příběh bandy kluků v bunkru, kteří kují pikle proti nepřítelům, je přece platný a zábavný všude a v každé době.

Ivo Kristián Kubák

6

Kolik spisovatelů je potřeba, aby vykopali zemljanku?

Sex. Jeden, aby u toho mohl psát a nenechat se kopáním rušit, jeden, aby mohl vařit, jeden, aby mohl ujídat a u toho neustále frřnat, jeden, aby dopil víno, jeden, aby na sebe nechal čekat, a konečně jeden, aby ji vykopal a pak o tom napsal. A přiděлил tomu název vzbuzující spoustu ořepaného žertování. Jenomže za bulvámě znejícím titulem je vtipná a chytrá hra, již Pavel Kohout vybudoval na základě mystifikačního pohrávání s minulostí s pěti dalšími přáteli disidenty. Bylo jich sechs.

Ve skutečném undergroundu zemljanky v pražské Stromovce se setkává jakási revoluční buňka při příležitosti plánování atentátu – jejím cílem je vyhodit do vzduchu vlak a konečně tak radikálně zahájit odpor, „něco udělat“. Jenomže jim to moc nejde a brání jim v tom zejména přebujelá intelektuální kapacita, skrze kterou se ne a ne dobrat k tomu vlaku. Chaotický přístup k partyzánskému podniku je ztělesněn stísněným prostorem zemljanky zabordeleným pivními basami a knihami a hlavně plným intenzivní vůně smažené cibule sloužící jako základ na amádovou furniklovici (pokud jste stejně jako já dostali během představení chuť na nějakou bizarní havlovskou dobrotu,

doporučuju vám obrátit se po návratu z festivalu ke kuchařce *Kančí na dařčím*, v níž naleznete recepty třeba na *lukašenkův hněd* nebo *to bílý o tom žlutým*.)

Že se celá tahle partyzánská akce odehrává v sedmdesátých letech, lze vyčíst z výborných kostýmů, které kromě pečlivé dobové věrnosti odkazují také k jakémusi osobnímu stylu zobrazených disidentů, případně naznačují cosi z jejich skutečných životů (například ze Spojených států se navrátilší Ivan Klíma dřepí v zemljance oblečen do univerzitní mikiny Harvardu). Identita konkrétních osob se odhaluje v narážkách pro začátečníky i pokročilé, ale nikdy není zcela explicitně pojmenována, takže pro některé diváky je *Sex* také intelektuálním rébusem.

Stěžejní je pro inscenaci obsazení, představitelé jednotlivých intelektuálů jsou svérázné typy, které si režisér Jaroslav Kodeš pro *Sex* vybral z několika různých souborů. V amatérském divadle se současný trend rušení souborů a vybírání herců do projektů očekávat spíše nedá, nicméně se včera opět ukázalo, že tento přístup přináší ovoce.

Kateřina Prášilová

Domluvili jste se na další spolupráci?

Zatím ne. Ale občas se na to, spíše podprahově, naráží.

Zaujala mě scéna. Na její stabilitě se značnou měrou podílejí knihy...

Je to částečně kolektivní nápad, ale scénografkou byla Gabriela Pojarová. Spolupracuji s ní již několik let na více inscenacích. Je s ní úžasná spolupráce. Řekli jsme si, jak by scéna měla vypadat, knížky a štafle byly hned v prvním nápadu, a ona už všechno ostatní dotvořila.

Jak je tato hra přijímána diváky? Přeci jenom ne všichni znají historické reálie a postavy, o kterých se hraje.

Řekl bych, že víceméně pozitivně. Starší generace, která zná disidenty, si to samozřejmě užívá víc. No, a ta mladá, která moc netuší a možná zná jen Havla, řeší zvanění a nicnedělání postav. I tito diváci tedy hru většinou přijmou. Je jasné, že každé publikum je jiné. Dnes bylo například trochu vlačnější a ve Volyni reagovali hned od začátku. Někdy lidé zůstanou sedět a povídají si. Ve Slaném jsme například hráli v hospodě. Tam zůstalo sedět celé hlediště. Byli tam diváci, kteří znali hodně z literární a disidentské historie. Byly jim jasné narážky na Gotta, Formana i Landovského. Prostě věděli.

Ze šestice, o které hrajete, ještě někdo žije?

Setkali jsme se se zbylými dvěma disidenty, kteří ještě žijí. S Kohoutem dvakrát, s Klímou jednou. Vypadá to tak, že se 14. září sejdeme v Praze na Dobešce, kde by mělo být představení právě pro ně. Pan Klíma bude slavit třiačadesát let a my mu představení zahrajeme k narozeninám.

Honza Šoacha

7

sobota 5. 8. 2023